Keskuskauppakamari
11.1.2023

Talousvaliokunta
VNS 8/2022 vp Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja antaa kirjallinen asiantuntijalausunto valtioneuvoston huoltovarmuusselonteosta 8/2022 vp.

Yleisiä huomioita:
Selonteossa kuvataan hyvin huoltovarmuuden toimintaympäristöä Suomessa ja kansainvälisessä kontekstissa sekä arvioidaan huoltovarmuuden kehittämistarpeita nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. Huoltovarmuuden kansainvälinen toimintaympäristö on muuttunut sekä covid-pandemian että erityisesti Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena. Venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena myös Suomen logistinen sijainti muuttui.

Keskuskauppakamari yhtyy selonteossa esille tuotuun näkemykseen siitä, että Suomen kansallinen huoltovarmuus on hyvällä tasolla. Huoltovarmuustoiminta nojaa vahvasti markkinaehtoiseen toimintaan myös kriisitilanteissa.

Arvo- ja toimitusketjujen keskinäisriippuvuus korostavat kansainvälisen yhteistyön merkitystä, myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Suomen talous on riippuvainen Suomen rajojen ulkopuolella sijaitsevista verkostoista. Muutokset geopolitiikassa saattavat aiheuttaa muutostarpeita materiaaliseen varautumiseen, globaalien arvo- ja toimitusketjujen jatkuvuuden varmistaminen on avainasemassa. Yritysten näkemysten hyödyntäminen myös muutosten ennakoinnissa on ensiarvoisen tärkeää.

Fyysinen ja digitaalinen infrastruktuuri sekä Suomen saavutettavuus:
Suomen maantieteellinen sijainti ja sen myötä suuri riippuvuus meriteitse tapahtuvista kuljetuksista, lähes 90 % Suomen tavaraviennistä ja noin 80 % tavaratuonnista kulkee meriteitse, korostaa tarvetta varautua kriisitilanteissa korvaaviin kuljetusmuotoihin ja -reitteihin yhä enemmän tulevaisuudessa. Keskuskauppakamari haluaa nostaa esille satamien merkityksen häiriöttömän meriliikenteen solmukohtien varmistajana. Mahdollisesti lisääntyvät jännitteet Itämeren alueella korostavat varautumisen merkitystä yhä enemmän tulevaisuudessa. Yhteiskunnan toimivuuden ja kriisisietokyvyn näkökulmasta on kiinnitettävä huomiota riittävään toimivuuteen ja kapasiteettiin alusten osalta, samoin kuin turvattava Suomen saavutettavuus myös maa- ja ilmateitse. Erityisesti pohjoinen maayhteys nousee esille.

Suomen maantieteellisen koon vuoksi maan sisäisten kuljetusten toimivuudesta ja vaihtoehtoisista reiteistä on pidettävä huolta, samoin kuin riittävästä maantiekuljetuskapasiteetista, ml. osaava henkilöstö eri puolilla Suomea. Eri liikennemuotojen roolit alueellisen huoltovarmuuden ylläpitämisessä tulisi myös tunnistaa.

Keskuskauppakamari korostaa digitaalisuuden merkitystä erottamattomana osana logistisia ketjuja ja niiden sujuvuutta. Digitalisaation avulla pystytään helpottamaan eri liikennemuodoissa tapahtuvia menettelyjä, mutta samalla on pidettävä huolta siitä, että

Talousvaliokunta
VNS 8/2022 vp Valtioneuvoston huoltovarmuusselonteko

logistiikkaketjujen eri vaiheet ovat mahdollisimman vähän alttiita digitaaliselle haavoittuvuudelle.

Yrityksillä on keskeinen rooli Suomen kyberresilienssin toteutumisessa. Ilman yrityselämän osallistumisen mahdollistamista menetetään merkittävä osa kyberpuolustuksen tehokkuutta. Suomi on verkottunut pieni maa ja digitaalisen toiminnan kautta kaikki toimijat ovat lähellä toisiaan. Pienten yritysten tavoittaminen on tärkeää, Suomen yrityksistä 97 % on alle 20 henkeä työllistäviä yrityksiä, kun yli 100 henkeä työllistäviä on vain 0,4 %.

Digitaalisuuden myötä hyökkääjä voi käyttää pientä yritystä reittinä lopulliseen kohteeseen ja siksi yritysten koolla ei ole merkitystä hyökkääjän silmissä ja sitä kautta kaikki yritykset ovat yhtä merkityksellisiä digitaalisen maanpuolustuksen kannalta. Keskuskauppakamari korostaa näkemyksenään, että hyvän kyberturvallisuuden tason saavuttaminen vaatii jokaisen digitaaliseen yhteiskuntaan kytkeytyneen toimijan vastuuta.

EU-tason kehitys:
Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan toimivilla unionin sisämarkkinoilla on suuri merkitys myös suomalaisille huoltovarmuudelle. EU-komission syyskuussa 2022 julkaisema lainsäädäntöehdotus sisämarkkinoiden hätäinstrumentiksi on tärkeä työkalu unionin sisämarkkinoiden toiminnan ja jatkuvuuden turvaamiseksi. Keskuskauppakamari toteaa näkemyksenään, että EU-tason yhteiset toimet erittäin hyvä asia, mutta eivät saa johtaa kansallisten toimien korvaamiseen, vaan on oltava niitä täydentäviä. Sisämarkkinat ja logististen ketjujen toimivuus mukaan lukien merikuljetukset Suomesta ja Suomeen ovat edellytys monien huoltovarmuuden kannalta tärkeiden hyödykkeiden saatavuudelle ja ulkomaankaupan turvaamiselle.

Enenevissä määrin huoltovarmuustyötä tehdään yhteistyössä muiden jäsenmaiden kanssa EU-kehikossa. Unionitasolla käytävä keskustelu häiriönsietokyvystä sekä strategisesta autonomiasta, kriittisten toimien ja tuotantojen varmistamisesta on myös merkityksellistä Suomen kansallisen huoltovarmuuden näkökulmasta.

Kunnioittavasti,
Panu Vesterinen, hankejohtaja, Keskuskauppakamari